

Citation:

Садова, Л. О. (2020). Сімейно-родові іменування, похідні від імен та прізвищ першонасців (на основі вибраних антропонімів сіл Антонівка та Борисковичі початку та середини XX століття). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 55, Article 1930. <https://doi.org/10.11649/sfps.1930>

Sadova, L. O. (2020). Simejno-rodovi imenuвання, pokhidni vid imen ta prizvyshch pershonosiv (na osnovi vybranykh antroponi-miv sil Antonivka ta Boryskovychi pochatku ta sere-dyny XX stolittia). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 55, Article 1930. <https://doi.org/10.11649/sfps.1930>

Лариса Олександрівна Садова
(Волинський національний університет
імені Лесі Українки, Луцьк)

**Сімейно-родові іменування,
похідні від імен та прізвищ першонасців
(на основі вибраних антропонімів сіл Антонівка
та Борисковичі початку та середини XX століття)**

Потреба у вираженні родинних відносин у слов'ян була споконвіку. Відчуття роду і родини дає людині відчуття повної безпеки, захисту, опори у скрутні хвилини життя (Осташ, 2001, с. 411). Рід, яким жили наші давні предки-язичники, був суспільним об'єднанням, яке ґрунтувалося на усвідомленні свого походження від спільного предка, хоча б навіть фіктивного. Спираючись на таке тлумачення свого походження, представники певного роду відособлювали себе від інших (Пахомова, 2012, с. 35).

Сімейно-родові іменування досі збережені в слов'янських антропонічних системах, здебільшого в сільському антропоніміконі. У сільській місцевості люди краще знають один одного, ніж у місті, тому в селі прізвище є значно актуальнішою особовою назвою. У селі в розмовній мові

прізвище використовують рідко, люди відомі під різними прізвишками (Чучка, 2008, с. 157). Однією з причин активного функціонування сімейно-родових іменувань є повторюваність прізвищ у межах населеного пункту. Належність до певного роду виявлялася на антропонімному рівні через систему сімейно пов'язаних імен (поодинокі випадки таких іменувань на півдні Волинської області були збережені до кінця XIX ст.), а також через спадкові родові назви, які функціонували як своєрідні родинні прізвиська та вказували на спільного для родини чи роду предка.

В українській антропоніміці немає усталеного терміна для позначення цих іменувань. Більшість дослідників відносить їх до складу прізвищ, указуючи на їхній специфічний статус. П. П. Чучка називає ці антропоніми *родичівськими прізвишками* або *генесіонімами* (Чучка, 2008, с. 197). Г. Є. Бучко та Д. Г. Бучко використовують термін *сімейно-родові (спадкові) іменування*, зазначаючи, що «такі назви відрізняються від індивідуальних прізвищ і наближаються за рядом ознак до прізвищ, зокрема мають близьку лексичну базу та однакові словотвірні моделі» (Бучко & Бучко, 2002, с. 303).

У польській ономастичній літературі для позначення сімейно-родових іменувань використовують термін *придомок*, називаючи *придомками* спадкові неофіційні особові іменування, які позначають родину, а також не мають емоційного забарвлення, не характеризують носіїв, а лише їх називають (Biolik, 1983, с. 172).

Питання функціонування та структури неофіційних іменувань (серед яких і сімейно-родові) розглянуто в працях польських (Cieślakowa, 1998, Lindert, 1966, Sajewicz, 1999, Sychta, 1956, Tomczak, 1999), словацьких (Blanar, 1998), білоруських (Бірыла, 1966), чеських (Beneš, 1962, Kazík, 2016) дослідників. Функціонування сімейно-родових іменувань у сучасному українському антропоніміконі вивчали Г. Є. Бучко та Д. Г. Бучко (Бойківщина) (Бучко & Бучко, 2002), О. С. Вербовецька (Тернопільщина) (Вербовецька, 2011), Р. І. Осташ (Івано-Франківщина) (Осташ, 2000, 2001), П. П. Чучка (Закарпаття) (Чучка, 2008). Неофіційні спадкові іменування Західного Полісся вивчали Г. Л. Аркушин (Аркушин, 2009), Н. М. Шульська (Шульська, 2010). Сімейно-родові іменування півдня Волинської області початку XX ст. не були предметом наукового вивчення.

Сімейно-родові спадкові іменування залишаються активним типом іменувань у сучасному сільському антропоніміконі Волині, частина таких назв дуже давня, їхню мотивацію та першоносія визначити здебільшого

неможливо, хоча така інформація дозволила б проаналізувати питання давності цих назв. Особливу цінність становлять сімейно-родові іменування, давні за походженням, адже в їхніх основах збережені давні варіанти імен та прізвиська.

Об'єкт нашого дослідження – сімейно-родові іменування початку ХХ ст. в антропоніміконі Волині (на матеріалі антропонімії сіл Антонівка та Борисковичі). Предмет дослідження – мотивація та семантика основ відіменних та відпрізвищевих сімейно-родових іменувань. Матеріалом для дослідження слугували сімейно-родові іменування, які активно функціонували в середині ХХ ст. та збережені в сучасному антропоніміконі, але поступово зазнають занепаду, замінюючись новими сімейно-родовими іменуваннями.

Сімейно-родові іменування, збережені з початку та середини ХХ ст., ідентифікують численних представників одного роду, засвідчують у своїх основах особову назву предка, спільного для чотирьох-п'яти поколінь. Мотивація та походження основ таких іменувань зазвичай втрачені та незрозумілі для носіїв цих назв. На відміну від власне прізвиськ, якими називають поза очі, сімейно-родові іменування не образливі для носіїв, а виконують вирізняльну функцію. Наявність таких іменувань була актуальною для сільського антропонімікону, якому до середини ХХ ст. був притаманний обмежений репертуар імен, а також усталений та повторюваний для різних родин перелік прізвиськ.

Серед сімейно-родових іменувань початку ХХ ст., засвідчених в селах Антонівка та Борисковичі Горохівського району Волинської області, переважають іменування, похідні від чоловічого особового імені:

Ахтамóнові < Ахтамóн < Автоном (Бор.),

Валентові (Валенті́) < Валентій < Валентин (пор. засвідчений у селі мікротопонім Свентий Валентий) (Бор.),

Ві́цкові (Ві́цкі) < Ві́цко < Вікентій (Бор.),

Вла́дикові < Вла́дик < Володимир (Бор.),

Вло́дьові < Вло́дьо < Володимир (Бор.),

Гарті́мові < Гарті́м < Артем (Бор.),

Гарце́нтові (Гарценті́) < Гарце́нтій < Арсентій (Бор.),

Гі́вові < Гі́ва < Іов (Бор.),

Гонóфрові < Гонóфрій < Онуфрій (Бор.),

Дьóдикові < Дьóдик < Володимир (Бор.),

Ївану́ньові (Ївану́ні) < Ївану́нь < Іван (Бор.),
Їва́нькові (Їванькі́) < Їва́нько < Іван (Бор.),
Їва́сикові < Їва́сик < Іван (Бор.),
Їро́нові (Їроні́) < Їро́н < Ієронім (Бор.),
Їськові (Їські́) < Їсько < Йосип (Бор.),
Каїта́нові < Каєтан (польськ. *Kajetan*; див. Mytnik, 2010) (Бор.),
Касі́йонові < Касі́йон < Касьян (Бор.),
Ліка́нові < Ліка́н < Никандр (Бор.),
Лєво́нові < Лєвон < Леонтій (Бор.),
Люне́кові < Люне́к < Леонід (Бор.),
Ма́ркові < Марко (Бор.),
Максими́ < Максим (Ант.),
Митрофа́нові < Митрофан (Бор.),
Михто́нові < Михто́н < Мефодій (Бор.),
Мілі́йонові < Мілі́йон < Омелян (Бор.),
Мільо́нові < Мільо́н < Омелян (Ант.),
Панько́ві < Панько́ < Пантелеймон (Бор.),
Сидоро́ві < Сидор (Ант.),
Тіхо́нові < Тихон (Бор.),
Тємцо́ві < Тємцо́ < Тимофій (Бор.),
То́мкові < То́мко < Хома (Бор.),
Федо́нові < Федо́н < Феодосій (Бор.),
Юркові < Юрко < Юрій (Бор.),
Яшкові < Яшко < Яків (Бор.).

Одне з давніх сімейно-родових іменувань, яке активно функціонувало на початку та в середині ХХ ст. і відоме в сучасному антропоніміконі села Борисковичі – колективний антропонім *Віцкові*, який об'єднує за походженням родини Баб'юків, Лагановських, Лащуків, Михальчуків, Міндюків, Щерблюків, Якубчуків та ін. На початку ХХ ст. до цієї родини належали три брати: Прокіп (1871 р. н.), Пилип (1866 р. н.), Максим (1881 р. н.) Стаховичі Лагановські (див. Ведомость 1929), яких уже називали антропонімом *Віцкові*. Оскільки в Пилипа було 7 дітей, а в Прокопа та Максима – по 4 дітей, народжених у період із 1900 до 1927 року, то родина Віцкових до кінця ХХ – початку ХХІ ст. значно розгалузилася.

Відомості про Прокопа, Пилипа та Максима Лагановських не можуть прояснити часу виникнення антропоніма *Віцкові*, який, очевидно, мотивований варіантом імені *Віцко*, розмовною формою імені *Вікентій*. Метрична книга Троїцького храму села Борисковичі 1866 року містить запис про народження *Филипа Стахієва Лагановского* з інформацією про батьків: *Стахій Вікентієвъ Лагановскій* та дружина *Анастасія Яковлева* (МК Борисковичі 1866). Очевидно, що існував Вікентій Лагановський, дід по батькові названих вище братів, ім'я якого стало основою для сімейно-родового іменування *Віцкові*.

У книзі шлюбів 1860 року знаходимо запис про шлюб двадцятирічного *Стахія Вікентієва Лагановского* з двадцятирічною *Анастасією Яковлевою Цисаревою*. У цій же книзі є запис про свідка одного зі шлюбів *Вікентія Матфеева Лагановского* (КБО Борисковичі 1860). Книга записів про народження, шлюби і поховання Горохівського костелу 1800–1817 рр. містить польськомовний запис про народження Вікентія Матвійовича Лагановського, датований 1809 роком (КМУ Горохів 1800–1817). Спираючись на архівні матеріали, можна стверджувати, що колективний антропонім *Віцкові* виник у 1850–1860 рр. для позначення насамперед дітей Вікентія Матвійовича Лагановського, що уможливило збереження цього іменування та його перехід до наступних поколінь. Отже, сімейно-родові іменування в окремих випадках можуть проіснувати в сільському антропоніміконі понад 100–150 років.

Ще одне цікаве та давнє сімейно-родове іменування – антропонім *Самсонові*, який досі активно функціонує в антропоніміконі села Борисковичі, охоплюючи родини Гасів, Павліків, Лащуків та ін. Для аналізу походження цього антропоніма достатньо інформації респондентів, за якою *Самсоновими* називали братів Івана (1861 року народження), Спиридона (1879 року народження) та Тимофія (рік народження невідомий) Самсоновичів Павліків (роки народження подаємо за сповідною книгою Іовського храму села Борисковичі 1929 року – Ведомость 1929). Окрім інформації респондентів залучаємо матеріали сповідної книги 1929 року (Ведомость 1929), де згадано Івана та Спиридона Самсоновичів Павліків, а також вміщено списки їхніх сімей (Тимофій Павлік на той час, за інформацією респондентів, мешкав у сусідньому селі Брани). Оскільки *Самсоновими* називали синів Самсона Павліка та їхніх нащадків, то припускаємо, що це сімейно-родове іменування виникло в 1890-х роках.

В антропоніміконі досліджуваних сіл наявний ряд сімейно-родових іменувань, похідних від андронімів, іменувань жінки за іменем чоловіка:

*Карпíшині < Карпíха < Карпо (Бор.),
Кóстишині < Кóстиха < Кость < Костянтин (Бор.),
Гандрúщишині < Гандрúщиха < Гандрúшко < Андрій (Ант.),
Макарíшки < Макарíха < Макар (Ант.),
Степанíшині < Степанíха < Степан (Ант.),
Яцíнишині < Яцíниха < Яць < Яків (Бор.).*

Жіночими іменами мотивовані сімейно-родові іменування:

*Галíнині < Галина (Бор.),
Ганютині < Ганюта < Ганна (Бор.),
Гáпчині < Гáпка < Агафія (Бор.),
Дóмчині < Дóмка < Домникія (Бор.),
Євкí < Євка < Єва (Ант.),
Зóньчині < Зóнька < Софія (Бор.),
Зóсіні < Зóська < Софія (Бор.),
Їфрóнині < Їфрóна < Єфросинія (Бор.),
Лікéрчині < Ликера (Бор.),
Льóдіні < Льóдя < Людмила (Бор.),
Палáжчині < Палáжка < Пелагія (Бор.),
Парáнині < Парáнька < Параскева (Бор.),
Сівóнчині < Сівóнка < Соломія (Ант., Бор.),
Стéпчині < Стéпка < Степанида (Бор.),
Тáщчині < Тáцька < Тетяна (Бор.),
Юльчині < Юлька < Юлія (Бор.),
Ярíнчині < Ярина < Ірина (Бор.).*

Вагому частину сімейно-родових іменувань охоплюють антропоніми, похідні від прізвища першоносія. Сучасне іменування *Забíткові* респонденти кваліфікують як похідне від прізвиська *Забíтко*, яке начебто виникло через те, що першоносіє випадково вбив сина вилами. Проте книга шлюбів села Борисковичі 1900 року містить інформацію про шлюб Івана Климовича Філата та Любові Василівни Забитко (КБО Борисковичі 1900), а сповідна книга 1929 року містить інформацію про 15 людей із прізвищем *Забитко* (три родини) (Ведомість 1929). Зрозуміло, що давність антропоніма *Забітко* та відповідного сімейно-родового іменування значно більша, оскільки він функціонував як індивідуальне прізвисько,

що стало прізвищем, тоді ж виникло й неофіційне сімейно-родове іменування *Забіткові*, яке збереглося навіть після занепаду юридично закріпленого варіанта та існує вже близько 100 років.

Подібна ситуація склалася із сімейно-родовим іменуванням *Якубейцеві* (*Якубейці*), яке містить в основі ім'я *Якуб*, і, на перший погляд, виникло безпосередньо від імені предка, проте навіть поверхневий аналіз давніх метричних записів, книг шлюбів села Борисковичі спростовує цю гіпотезу, оскільки одним із найбільш поширених у цьому населеному пункті було прізвище *Якубейко*, представлене десятками записів про народження та шлюби впродовж усього ХІХ ст. як у православних, так і в католицьких церковних документах. У книгах шлюбів 1896–1900 рр. та в сповідній книзі села Борисковичі 1929 року це прізвище відсутнє. Отже, спочатку виник варіант імені, який пізніше став функціонувати як прізвисько або сімейно-родове іменування, що згодом закріпилося як прізвище і після занепаду прізвища збереглося в формі сімейно-родового іменування *Якубейцеві*.

Значна частина сімейно-родових іменувань мотивовані прізвищем першоносія:

- Бляхарі* < *Бляхар* (Ант.),
- Бондарові* (*Бондарі*) < *Бондар* (Бор.),
- Геліви* < *Гель* (Бор.),
- Грибі* < *Гриб* (Бор.),
- Лєбидьові* < *Лебідь* (Бор.),
- Ліщїнові* < *Ліщина* (Бор.),
- Мойкові* < *Мойко* (Бор.),
- Нетребї* < *Нетреба* (Ант.),
- Палїгові* < *Палига* (Бор.),
- Пушкарєнкові* < *Пушкаренко* (Бор.),
- Русьові* < *Русь* (Бор.),
- Сені* < *Сень* (Ант.),
- Середові* < *Середа* (Бор.),
- Філатові* (*Філати*) < *Філат* (Бор.),
- Цісарові* < *Цісар* (Бор.),
- Чижі* < *Чиж* (Ант.),
- Чорноклімові* < *Чорноклим* (Бор.),
- Шимчуківі* < *Шимчук* (Бор.).

До середини – другої половини ХХ ст. в селі Борисковичі був відомий сталий вислів: *То Гóничка, то Пóничка, то Пúндичка, то Пу́ришка, Як не Гóничка, то Пóничка, як не Пúндичка, то Пу́ришка*, який відображав невелику різноманітність прізвиськ у селі (вислів записано від Лісової Лідії Іванівни, 1934 р. н.). Спадковий антропонім *Пóникові* зберігся в селі досі, *Пóничка* – представниця родини, яку називали неофіційним колективним антропонімом *Пóникові (Поникі)*. Неофіційний антропонім *Пúндичка* виник від прізвища *Пундик*, яке було поширеним у селі Борисковичі та сусідніх селах Довгів і Цегів протягом усього ХІХ ст., існує в сучасному антропоніміконі села Борисковичі. Антропоніми *Гóничка* та *Пу́ришка* респондентці були невідомі. Метрична книга села Борисковичі 1849 року містить запис про народження дитини з прізвищем *Пурь* (МК Борисковичі 1849), а книга шлюбів 1880 року містить запис про шлюб Петра Петровича *Пури* (Н. в. – *Пура*) (КБО Борисковичі 1880). Отже, антропонім *Пу́ришка* виник від прізвища *Пур, Пура*, яке, очевидно, існувало в двох варіантах. Походження неофіційного антропоніма *Гóничка*, засвідченого в наведеному вислові, потребує подальшого дослідження.

Отже, сімейно-родові іменування як особливий різновид прізвиськ зберігають надзвичайно цінну інформацію про варіанти імен та прізвища, давність яких часто сягає понад 100–200 років. Сімейно-родові іменування засвідчують особову назву першопосія (*Віцкові, Самсонові*) або містять вказівку на втрачене прізвище (очевидно, внаслідок змін прізвища після заміжжя), давність іменувань цього типу ще більша. Водночас сімейно-родові іменування – своєрідний ключ до інформації про походження родини, належність до певного роду, цінний матеріал для вивчення родоvodu, краєзнавчих досліджень. Наявність давніх сімейно-родових іменувань збагачує антропонімну систему конкретного населеного пункту, сімейно-родові іменування виступають специфічним та невід’ємним елементом сільського антропонімікону.

Джерела дослідження

Ведомость 1929 – Ведомость за 1929 годъ обретающимся при Іовской церкви села Борисковичъ въ приходе нижеявленныхъ чиновъ людямъ, со изъявленіемъ противъ коегождо имени о бытіи ихъ въ Святую Четиредсятницу у Исповеди и Святыхъ Тайн Причастія.
КБО Борисковичі 1860 – Книга брачныхъ обысковъ за 1860 г. Троицкая церковь села Борисковичи Владимир-Волынского уезда (Державний архів Волинської області, далі – ДАВО).

- КБО Борисковичі 1880 – Книга брачныхъ обысковъ за 1880 г. Троицкая церковь села Борисковичи Владимир-Волынского уезда (ДАВО).
- КБО Борисковичі 1900 – Книга брачныхъ обысковъ за 1892–1902 гг. Троицкая церковь села Борисковичи Владимир-Волынского уезда (ДАВО).
- КИ Борисковичі 1852 – Книга исповедания прихожанъ Свято-Троицкой церкви села Борисковичи за 1852 годъ (ДАВО).
- МК Борисковичі 1849 – Метрическая книга записи о рождении за 1849 г. Троицкая церковь села Борисковичи Владимир-Волынского уезда (ДАВО).
- МК Борисковичі 1866 – Метрическая книга записи о рождении за 1866 г. Троицкая церковь села Борисковичи Владимир-Волынского уезда (ДАВО).
- КМУ Горохів 1800–1817 – Księga metrykalna urodzeń, ślubów, zgonów, par. Horochów, dek. Włodzimierz Wołyński. 1800–1817 (ДАВО).

Бібліографія

- Beneš, J. (1962). *O českých příjmeních*. Nakl. Československé Akad. Věd.
- Biolik, M. (1983). Przewiska i przydomki ludności wiejskiej (na przykładzie wsi Andrzejki w województwie łomżyńskim). *Onomastica*, 28, 165–179.
- Blanar, V. (1998). Klasyfikácia priezvisk. In П. Чучка (Ed.), *Слов'янська ономастика* (pp. 221–226). ТОВ “Папірус”.
- Cieślukowa, A. (1998). Przewiska. In E. Rzetelska-Feleszko (Ed.), *Polskie nazwy własne: Encyklopedia* (pp. 119–134). Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk.
- Kazík, M. (2016). Živé osobné mená a pomenovacie modely v triede slobodných osôb v Papradi. *Acta Onomastica*, 58, 58–71.
- Lindert, B. (1966). Przyrostki używane w funkcji patronimicznej na terenie woj. lubelskiego. *Język Polski*, 1966(4–5), 284–292.
- Mytnik, I. (2010). *Antroponimia Wołynia w XVI–XVIII wieku*. Uniwersytet Warszawski.
- Sajewicz, M. (1999). Przewiska mieszkańców kilku wsi z białorusko-ukraińskiego pogranicza językowego na Białostocczyźnie. In S. Warchoł (Ed.), *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich* (pp. 69–70). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Sychta, B. (1956). Przewiska Kaszubów. *Język Polski*, 36(2), 97–108.
- Tomczak, L. (1999). Antroponimy nieoficjalne mieszkańców Sutkowa. In S. Warchoł (Ed.), *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich* (pp. 203–215). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Аркушин, Г. (2009). *Словник прізвицьк північно-західної України: У 3-х т.* РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки.
- Бірыла, М. (1966). *Беларуская антрапанімія: Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы*. Навука і тэхніка.

- Бучко, Г., & Бучко, Д. (2002). Народно-побутова антропонімія Бойківщини. In I. Железняк (Ed.), *Linguistica slavica* (pp. 3–14). Київ.
- Вербовецька, О. (2011). Сімейно-родові іменування, мотивовані особовими іменами (на матеріалі антропонімії Тернопільщини). *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: Філологія*, 29–31, 303–307.
- Осташ, Р. (2000). Из життя сучасних українських прізвищ: 1. In I. Железняк (Ed.), *Українська пропріальна лексика* (pp. 115–121). Київ.
- Осташ, Р. (2001). Из життя сучасних українських прізвищ: 2. In Д. Бучко (Ed.), *Українське і слов'янське мовознавство* (pp. 408–412). Вид-во Олександри Гаркуші.
- Пахомова, С. (2012). *Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах*. Вид-во Олександри Гаркуші.
- Чучка, П. (2008). *Антропонімія Закарпаття*. ТОВ “Папірус”.
- Шульська, Н. (2010). Сімейно-родова антропонімія Західного Полісся. *Українська мова*, 2010(2), 50–59.

Bibliography (Transliteration)

- Arkushyn, H. (2009). *Slovník přizvys'k pıvnično-zakhidnoı Ukraıny: U 3-kh t.* RVV “Vezha” Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukraıny.
- Beneš, J. (1962). *O českých příjmeních*. Nakl. Československé Akad. Věd.
- Biolik, M. (1983). Przewiska i przydomki ludności wiejskiej (na przykładzie wsi Andrzejki w województwie łomżyńskim). *Onomastica*, 28, 165–179.
- Biryła, M. (1966). *Belaruskaia antrapanimiia: Ulasnyia imiony, imiony-mianushki, imiony pabats'ku, prozvishchy*. Navuka i tēkhnika.
- Blanar, V. (1998). Klasifikácia priezvisk. In P. Chuchka (Ed.), *Slov'ians'ka onomastyka* (pp. 221–226). TOV “Papirus”.
- Buchko, H., & Buchko, D. (2002). Narodno-pobutova antroponimiia Boıktivshchyny. In I. ZHelielniak (Ed.), *Linguistica slavica* (pp. 3–14). Kyı.
- Chuchka, P. (2008). *Antroponimiia Zakarpattia*. TOV “Papirus”.
- Ciešlikowa, A. (1998). Przewiska. In E. Rzetelska-Feleszko (Ed.), *Polskie nazwy własne: Encyklopedia* (pp. 119–134). Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk.
- Kazık, M. (2016). Živé osobné mená a pomenovacie modely v triede slobodných osôb v Papradi. *Acta Onomastica*, 58, 58–71.
- Lindert, B. (1966). Przyrostki używane w funkcji patronimicznej na terenie woj. lubelskiego. *Język Polski*, 1966(4–5), 284–292.
- Mytnik, I. (2010). *Antroponimia Wołynia w XVI–XVIII wieku*. Uniwersytet Warszawski.
- Ostash, R. (2000). Iz zhyttia suchasnykh ukraıns'kykh prizvyshch: 1. In I. ZHelielniak (Ed.), *Ukraıns'ka proprial'na leksyka* (pp. 115–121). Kyı.

- Ostash, R. (2001). Iz zhyttia suchasnykh ukrains'kykh prizvyshch: 2. In D. Buchko (Ed.), *Ukrains'ke i slov'ians'ke movoznavstvo* (pp. 408–412). Vyd-vo Oleksandry Harkushi.
- Pakhomova, S. (2012). *Evoliutsiia antroponimnykh formul u slov'ians'kykh movakh*. Vyd-vo Oleksandry Harkushi.
- Sajewicz, M. (1999). Przewiska mieszkańców kilku wsi z białorusko-ukraińskiego pogranicza językowego na Białostocczyźnie. In S. Warchoł (Ed.), *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich* (pp. 69–70). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Shul's'ka, N. (2010). Simejno-rodova antroponimiia Zakhidnoho Polissia. *Ukrains'ka mova*, 2010(2), 50–59.
- Sychta, B. (1956). Przewiska Kaszubów. *Język Polski*, 36(2), 97–108.
- Tomczak, L. (1999). Antroponimy nieoficjalne mieszkańców Sutkowa. In S. Warchoł (Ed.), *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich* (pp. 203–215). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Verbovets'ka, O. (2011). Simejno-rodovi imenuvannia, motyrovani osobovymy imenamy (na materiali antroponimii Ternopil'shchyny). *Visnyk Prykarpats'koho natsional'noho universytetu imeni Vasylia Stefanyka: Filolohiia*, 29–31, 303–307.

Family Names Derived from Given Names and Surnames: A Study of Selected Anthroponyms in the Villages of Antonivka and Boryskovychi in the Early to Mid-Twentieth Century

Summary

This article analyses the origins of family names and the duration of their functioning in rural anthroponymics on the basis of the anthroponymy of the south of the Volyn region in the early to mid-twentieth century. The study examines the semantic and word-formation structure of anthroponyms in the area, identifies lexico-semantic groups represented in the roots of family names, and considers different structural variants of the given names and surnames from which family names were derived, including their productivity and the most frequent cases. The semantics of roots and the word-formation structure of family names in the south of the Volyn region reflect general tendencies of the Ukrainian anthroponymic system and tendencies of the regional anthroponomy, which stem

from dialectal features, influences of other languages, and historical and cultural peculiarities of the region.

Nazwy rodowe pochodzące od imion i nazwisk pierwszych użytkowników (na podstawie wybranych antroponimów wsi Antonówka i Boryskowicze z początku i połowy XX wieku)

Streszczenie

W artykule przeanalizowano problem pochodzenia nazw rodowych oraz czasu ich funkcjonowania w antroponimikonie wiejskim (na podstawie antroponimów na południu obwodu wołyńskiego z początku i połowy XX wieku). Autorka analizuje strukturę semantyczną i słowotwórczą antroponimów w tym regionie, przedstawia grupy leksykalno-semantyczne reprezentowane w podstawach nazw rodowych, omawia różne pod względem strukturalnym warianty imion i nazwisk motywujące nazwy rodowe. W artykule określono produktywność imion motywujących nazwy rodowe i zidentyfikowano najbardziej aktywne imiona. Semantyka podstaw i struktura słowotwórcza nazw rodowych z południa obwodu wołyńskiego odzwierciedlają ogólne tendencje ukraińskiego systemu antroponimicznego, a także cechy regionalne antroponimii wynikające z właściwości gwarowych, wpływów innych języków oraz cech historycznych, kulturowych i obyczajowych regionu.

Keywords: family nomination; anthroponym; given name; appellative; word-formation group

Słowa kluczowe: nazwa rodowa; antroponim; imię; apelatyw; grupa słowotwórcza

Larysa Sadova, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

Correspondence: lisova88@ukr.net

The preparation of this article was self-financed by the author.

Competing interests: The author has declared that she has no competing interests.